

health process: optimal construction of the training session, leading a healthy lifestyle. Physical training and health component of the readiness of future specialists in physical culture and sports to use health technologies in professional activities involves formation of special skills, which include: rational planning of the training process in accordance with the functional capabilities of the athlete, the right combination of general and special tools, optimal construction of training and competitive micro- and macrocycles, extensive use of switches, clear organization of work and rest; correct construction of a separate training session with the use of fatigue relievers; directed variation of rest intervals between individual exercises and training sessions; development of a planning system using various recovery tools in monthly and annual training cycles; development of special physical exercises in order to accelerate recovery.

Key words: *future specialists in physical culture and sports, health restoration technologies, professional training, readiness, components, health-restoring skills, health-restoring means.*

УДК 378:37.011.3

Аліна Трофименко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-9281-6706

DOI 10.24139/2312-5993/2020.10/269-279

ФАСИЛІТАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті проаналізовано підходи до визначення змісту поняття «фасилітаційна компетентність» у контексті невід'ємної складової професійної компетентності сучасного вчителя. Визначено особливості застосування її провідних механізмів та принципів у професійній діяльності педагога. Наголошено на фасилітуючій позиції вчителя, яка полягає в саморозвиткові учнів на основі врахування власних схильностей і прагнень. Зазначено перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямі, а саме обґрунтування наукових підходів до формування фасилітаційної компетентності в майбутніх учителів природничих дисциплін.

Ключові слова: *фасилітація, педагогічна фасилітація, компетентність, професійна компетентність, фасилітаційна взаємодія, фасилітатор, фасилітуюча позиція, екофасилітація, фасилітаційна компетентність.*

Постановка проблеми. Бути сучасним учителем у наш час – це означає бути готовим до змін і нововведень. І це дійсно так, адже на сьогоднішній день в умовах реформування педагогічної науки та освіти до вчителя висувуються все нові й нові вимоги. Насамперед, це повинна бути умотивована, творча та віддана даній професії людина, на плечі якої покладена не лише «передача знань», а в першу чергу – виокремлення найважливішого та найбільш цінного з величезної кількості інформації. Саме тому від учителя залежить, яким способом «сіяти добре, мудре, вічне», щоб значно полегшити сприйняття й розуміння учнями сучасного світу.

Широка обізнаність із певного кола питань не гарантує ефективність освітнього процесу. Лише в поєднанні з професійною майстерністю та культурою педагога можливий бажаний результат – успішне засвоєння знань здобувачами освіти та вміння застосовувати набутий досвід на практиці.

Здатність педагога створювати особливі освітні алгоритми на основі наставництва, партнерства сприяє формуванню фасилітаційної компетентності як однієї з ключових професійної компетентності освітянина.

Аналіз актуальних досліджень. Розкриття теми дослідження потребує, перш за все, аналізу такого поняття, як, власне, фасилітація. Цей феномен розглядається науковцями не лише в педагогічному контексті, а й у соціально-психологічному.

Уперше поняття «фасилітація» в науковому вимірі було використане в психолого-педагогічному доробку К. Роджерса. Під фасилітацією освітнього процесу науковець розуміє певний тип навчання, при якому педагог-фасилітатор, займаючи партнерську позицію, сприяє розвитку учня і може сам навчитися жити (Rogers, с. 225).

Ураховуючи дане твердження, психолог П. Лушин використав поняття «екофасилітація» з метою відображення взаємозв'язку між внутрішнім потенціалом однієї людини та можливістю її впливу на іншого суб'єкта (Лушин, 2013). Це дало початок новому напрямку дослідження в Україні – педагогічній фасилітації.

Також дослідженням даного феномена займалися такі провідні науковці, як О. Галіцан, О. Кондрашихіна, А. Гельбак, Н. Носова, О. Фісун, В. Нестеренко, І. Жижина, О. Врублевська, Р. Димухаметов, В. Абрамова, І. Авдєєва, О. Андрєєва, А. Болотова, О. Димова, О. Левченко, Г. Межина, Л. Петровська, О. Шахматова, О. Фокша та ін. Їх наукові доробки включають розкриття сутності, структури даного поняття, а також визначення особливостей фасилітаційного впливу та фасилітаційної позиції, аналіз педагогічних умов формування фасилітаційної компетентності тощо.

Результати аналізу наукового фонду з проблеми дозволяють зафіксувати доволі потужний науковий інтерес учених до різноманітних інтерпретацій фасилітаційної компетентності в освіті.

Мета статті – визначення змісту поняття «фасилітаційна компетентність» як невід'ємної складової професійної компетентності сучасного вчителя. Задля досягнення поставленої цілі необхідним є розв'язання таких **завдань**: проаналізувати наукові джерела, у яких розглядається поняття «фасилітація», а також визначити особливості застосування її провідних механізмів та принципів у професійній діяльності педагога.

Методи дослідження: для розв'язання визначених завдань і досягнення мети використано загальнонаукові методи наукового пізнання: теоретичні, логіко-системний аналіз, класифікація, аналогія, індукція, дедукція, узагальнення науково-теоретичних і практичних даних; порівняння отриманих даних.

Виклад основного матеріалу. Щоб розкрити мету даного дослідження повною мірою, необхідно детальніше схарактеризувати такі ключові поняття, як «компетентність», «професійна компетентність», «фасилітація», «фасилітаційна взаємодія», «фасилітатор», «педагогічна фасилітація», «фасилітуюча позиція», «фасилітаційна компетентність».

Переважає більшість науковців переконані, що освітній процес у закладах загальної середньої освіти повинен здійснюватися на основі компетентнісного підходу. Трактують поняття «компетентність» ми можемо бачити в наукових працях О. Овчарук. Науковець позиціонує цей термін як інтегровану характеристику якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, уміння, ставлення, поведінкові реакції (Овчарук, 2004, с. 93).

Документи Міжнародної комісії Ради Європи трактують «компетентність» як центральне поняття, яке означає сукупність умінь (загальних, ключових, базових) особистості, пов'язаних із використанням знань у практичній діяльності, стратегій реалізації творчого потенціалу особистості, фундаментальних шляхів навчання, кваліфікацій, кроснавчальних навичок, уявлень і опорних знань (*Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning*, 2018).

Сутність поняття «компетентність» відображена і в державному документі України. У Законі України «Про вищу освіту» (№ 1556 – VII від 01.07.2014 р.) компетентність розглянуто як динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти (*Закон України «Про вищу освіту»*, 2014).

Не буде вичерпним аналіз наукових та нормативних джерел в аспекті визначення змісту поняття «компетентність» без аналізу ще однієї категорії – «професійна компетентність», яка є комплексною категорією характеристики компетентного фахівця.

Наприклад, дослідник І. Смагін трактує професійну компетентність педагога як інтегровану здатність особи здійснювати професійну

педагогічну діяльність за нормативно визначеними функціями в межах вимог до професійної діяльності (Смагін, 2017).

У працях В. Синенка зазначено, що це – інтегрування відповідного рівня професійних знань, умінь та навичок учителя, його особистісних якостей, що виявляються в результаті діяльності (рівень вихованості і освіченості учнів) (Синенко, 2004).

Інтерпретацію даного поняття можна знайти і в науковому доробку О. Галіцан. Професійну компетентність викладача дослідниця позиціонує як здатність особистості успішно здійснювати метапрофесійну діяльність у проєкції індивідуально-особистісного розвитку і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти, що враховує вимоги до освіти європейського рівня (Галіцан, 2019).

Аналізуючи дослідження науковців, поняття «професійна компетентність учителя» розглядають як цілісний динамічний багаторівневий комплекс знань та вмінь педагога, що забезпечують творче використання набутих цінностей і досвіду діяльності для виконання завдань шкільної освіти й відображають результат навчання на кожному освітньому рівні.

Наука не стоїть на місці, все змінюється, і вчитель також повинен іти в ногу з цими змінами. На сьогоднішній день існує величезна кількість різних прийомів, методів, засобів, технологій навчання. Завдання справжнього педагога – вибрати з цієї неймовірної кількості найбільш ефективні та вміти ними користуватися, щоб значно полегшити сприйняття складного матеріалу. Іншими словами, підтверджувати давно відомий факт «Все геніальне – просто!». Ця властивість лежить в основі фасилітації, оскільки даний термін походить від англійського «facilitate», що означає полегшувати, сприяти, допомагати.

Під педагогічною фасилітацією зазвичай розуміють створення певного виду взаємодії, під час якої враховується, насамперед, індивідуальний досвід учасників. Дослідниця К. Шевченко наголошує на цілеспрямованому застосуванні оновленого досвіду, тобто на встановленні суб'єктності як стильової характеристики навчальної діяльності. Також авторкою були виокремлені найбільш значущі характеристики фасилітаційної взаємодії: співпраця, власна позиція, індивідуальність та рівність, саморозкриття, залученість кожного до спільної діяльності (партисипативність) та організація простору (Шевченко, 2014).

Ці самі принципи пронизують і наукові погляди О. Фісун. Науковець розглядає педагогічну фасилітацію як процес, спрямований на створення

атмосфери доброзичливості, довіри, відкритості й умов для саморозвитку, самовдосконалення кожної особистості (Фісун, 2010).

Під час фасилітації навчання викладач отримує можливість використовувати не догматичні методи і прийоми, а ті з них, які сприяють творчому засвоєнню необхідної інформації, формують уміння міркувати, шукати нові грані проблем у вже відомому матеріалі. Вона дозволяє викладачеві зайняти позицію не «над», а «разом» зі студентами і не боятися при цьому, що його можуть звинуватити в «незнанні існуючих на практиці проблем», які аналізуються в ході курсу і часто ставляться під сумнів (Воробйова, 2018).

Дослідниця О. Галіцан наголошує, що для здійснення педагогічної фасилітації важливими є, передусім, особистісні доміанти вчителя як фасилітатора. Фасилітаційна компетентність – це інтегративний, динамічний комплекс індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних характеристик особистості. У свою чергу, індивідуально-особистісні характеристики включають у себе специфічні властивості особистості (емпатійність, комунікативність, відкритість, креативність), прагнення реалізувати свій внутрішній творчий та інтелектуальний потенціал у взаємодії із суб'єктами освітнього простору; увиразнену фасилітаційну позицію як світоглядну орієнтацію. Професійно-діяльнісні якості – це, насамперед, уміння розробляти адекватні моделі комунікативної взаємодії у професійному контексті, вільне послуговування механізмами педагогічної підтримки й супроводу особистісного зростання студента чи учня, здатність розробляти оптимальні індивідуальні траєкторії професійного зростання майбутніх фахівців із урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Заслуговує уваги дослідження О. Фісун про зміну професійної позиції вчителя в закладах загальної середньої освіти: від шаблонної усталеної форми передачі навчального матеріалу до розвитку гуманних і взаємошанобливих стосунків між усіма учасниками педагогічного процесу. На думку дослідниці, поняття «позиція» – це складна, відносно усталена система ставлень, мотивів, установок, цінностей людини, які є пріоритетними в процесі своєї життєдіяльності (Фісун, 2010).

Спираючись на це, О. Фісун доведено, що фасилітуюча позиція вчителя є системою настанов, яка зумовлює визначення ним цілей професійної діяльності, власного місця в ній, вибір дій, засобів, методів оцінювання отриманих результатів. При даній позиції ключовими ознаками є, перш за все, сприйняття та прийняття кожного вихованця як безумовної цінності, прояв поваги та толерантності до її інтересів, прагнень, потреб, упевненість у

його можливостях та підтримка будь-яких починань. Вираження вчителем «емпатичного розуміння» дитини, здатність «зазирнути» на внутрішній світ і поведінку учня мовби його очима дає змогу підкреслити значимість і усвідомлення учня як особистості. Щирість у виявленні вчителем своїх думок і переконань, стимулювання, ініціювання й заохочення саморозвитку та самовиховання учнів – всі ці ознаки характеризують фасилітатора в процесі педагогічної діяльності.

Найбільш близьким за змістом до базового поняття дослідження – фасилітаційна компетентність учителя – є термін, використаний Т. Сорочан – фасилітаційна компетентність керівника закладу освіти (Сорочан, 2013, с. 38). За словами дослідниці, фасилітаційна компетентність полягає у спрямуванні творчої діяльності педагогів на створення оригінальної освітньої практики.

За таких умов учитель набуває вже нового статусу – стає фасилітатором. В основі діяльності фасилітатора виступає саме стимулювання процесу навчання. Уміння забезпечити відповідну психологічну атмосферу та сприятливі умови для самореалізації кожної особистості підкреслюють рівень професіоналізму педагога.

У своїх працях К. Роджерс виділяє три характеристики вчителя-фасилітатора:

1. Конгруентність (справжність, щирість) – здатність людини контролювати й розуміти власні почуття та можливість їх щиро висловлювати.

2. Безумовне прийняття учня, безумовне позитивне відношення. Ця складова вчителя-фасилітатора є ніби вірою вчителя в можливість і здібності кожного учня.

3. Емпатія, емпатичне розуміння, тобто бачення вчителем внутрішнього світу й поведінки кожного учня з його внутрішньої позиції (позиції учня) (Rogers, 1968, с. 54).

Розкриття особливостей структури ключових кваліфікацій педагога-фасилітатора відображено у працях О. Шахматової. Саме дійовий педагогічний гуманізм, соціально-комунікативна компетентність, соціальний інтелект, наднормативна професійно-педагогічна активність, соціально-психологічна толерантність, педагогічна рефлексія, соціальна відповідальність повинні комплексно вдосконалюватися в процесі педагогічної діяльності задля покращення ефективності освітнього процесу (Шахматова, 2006).

Питанню особистісних якостей фасилітатора присвячені праці С. Березки. Авторка умовно об'єднує їх у декілька груп:

1) інтелектуальні;

- 2) емоційні;
- 3) мотиваційні;
- 4) розуміння себе й оточуючих;
- 5) характеристики спілкування;
- 6) ділові характеристики (Березка, 2019).

Ураховуючи вище зазначене, для педагога-фасилітатора постає необхідність розвитку конкретних умінь. Перш за все, це вміння не просто уважно слухати, а й чути сказане кожним учасником освітнього процесу. Запам'ятовувати та аналізувати ситуації, під час яких збільшується зацікавленість матеріалом, підвищується мотивація до самостійного вирішення певного завдання. Також необхідно навчитися «відчувати» колектив, тобто моделювати структуру заняття, ураховуючи психологічний стан та поведінку здобувачів освіти.

Вартує уваги також стиль спілкування з колективом, а також забезпечення зворотного зв'язку під час навчання. По-перше, це, звичайно, великий словниковий запас і правильна побудова речень. Оскільки учні беруть приклад із педагога і це враховується під час їхньої відповіді. По-друге, це емоційне забарвлення сказаного. Мається на увазі, що фасилітатор, володіючи своїм голосом, інтонацією, певним сигналом (наприклад, жестом чи мімікою) може вплинути на клас для врегулювання поведінки, наголосити на правильності думок, або, навпаки, зарадити хибним твердженням.

На розвитку вмінь майбутнього педагога-фасилітатора наголошують також дослідники Н. Волкова та А. Степанова. Учені зазначають, що також необхідно вміти діагностувати й заохочувати ефективну (коригувати неефективну) поведінку, підбирати конструктивні моделі поведінки під час внутрішньогрупової та міжгрупової взаємодії. Учителю також треба навчитися розвивати в собі терплячість, розсудливість, раціональність під час оцінювання робіт, а також викликати довіру студентів (Волкова, 2015).

У науковому доробку Р. С. Дімухаметова детально схарактеризована базова модель фасилітаційної діяльності педагога. Автор виділяє декілька складових так званого «атрибутивного кільця»:

- 1) фасилітація мотивуютьовальної діяльності;
- 2) фасилітація формування мети;
- 3) фасилітація пошуку предмета пізнання;
- 4) фасилітація пошуку методу діяльності;
- 5) фасилітація пошуку засобів пізнання;
- 6) фасилітація реалізації процесу;
- 7) фасилітація рефлексії (Дімухаметов, 2014).

Таким чином, фасилітуюча позиція підкреслює, що вчитель не намагається формувати особистостей за певними шаблонними характеристиками, а допомагає їм саморозвиватися на основі врахування власного життєвого досвіду, переконань і прагнень до розв'язання суперечностей. Причому фасилітація для кожної дитини розбудовується на основі врахування її індивідуального досвіду, життєвих принципів, уподобань тощо.

На нашу думку, формування фасилітаційної компетентності вчителя повинне здійснюватися чи не з першого дня навчання в закладах вищої освіти, оскільки підготовка майбутніх учителів підпорядковується компетентнісній парадигмі функціонування освіти в Україні.

Неможливо уявити ефективну педагогічну взаємодію без взаємопізнання, взаєморозуміння, узгодженості спільних дій між всіма учасниками освітнього процесу. У такому випадку процес трансляції від учителя вихованцям певних знань і цінностей активізує саморозвиток кожного суб'єкта, його повноцінну самореалізацію як особистості і, таким чином, перетворюється у вільний акт співробітництва та співтворчості.

Поняття «педагогічна фасилітація» постає як специфічний вид педагогічної діяльності вчителя, головними завданнями якого є допомога учневі в усвідомленні себе як самоцінності; підтримка її прагнення до саморозвитку та самореалізації; сприяння розкриттю здібностей та особистісному зростанню, пізнавальних можливостей. Не варто забувати про ціннісне ставлення до людей, національної культури, природи, шляхом організації гуманістичного, допомагаючого, діалогічного, суб'єкт-суб'єктного спілкування, і, звичайно, створювати атмосферу безумовного прийняття, розуміння та довіри.

Висновки. Підсумовуючи сказане вище, можна стверджувати, що фасилітаційна компетентність – це інтегративний, динамічний комплекс індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних характеристик учителя, що характеризується здатністю створювати взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу з урахуванням мотивації до навчальних предметів. За результатами аналізу наукових праць учених (О. Галіцан, Т. Сорочан, О. Фісун) можна конкретизувати поняття «фасилітація» як вид педагогічної взаємодії, що ставить за головну мету діяльності створення сприятливих передумов для реалізації внутрішніх сил кожної особистості, а також забезпечує усвідомлений, інтенсивний і продуктивний розвиток і саморозвиток її учасників.

Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі є обґрунтування наукових підходів формування фасилітаційної компетентності в майбутніх вчителів природничих дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

- Волкова, Н., Степанова, А. (2018). Фасилітатор як важлива рольова позиція сучасного викладача вишу. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогічні науки. Серія «Педагогіка і психологія», 1 (15), 228-234* (Volkova, N., Stepanova, A. (2018). Facilitator as an important role position of a modern university teacher. *Alfred Nobel University Bulletin. Pedagogical sciences. Series "Pedagogy and Psychology", 1 (15), 228-234*). Режим доступу: <http://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2018/1/39.pdf>.
- Воробйова, Є. (2018). Фасилітативний підхід у професійній підготовці фахівців у вищій школі. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я, Ч. IV, 124* (Vorobieva, Ye. (2018). Facilitative approach in professional training of specialists in higher school. *Information technology: science, engineering, technology, education, health, Part IV, 124*). Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2018/S18/microcad18_7.pdf.
- Галіцан, О., Койчева, Т., Курлянд, З. (2019). Фасилітаційна компетентність викладача вищої школи як суб'єкта педагогічної діяльності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, Вип. 4 (129), 84-89* (Halitsan, O., Koicheva, T., Kurland, Z. (2019). Facilitation of the competence of a higher school teacher as a subject of pedagogical activity. *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky, Issue 4 (129), 84-89*). Режим доступу: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/6200>
- Димухаметов, Р., Мунарбаева, Б. (2014). *Социально-педагогическая фасилитация как инновационная технология в образовании: разработка научно-практического курса подготовки бакалавра педагогики, педагога-фасилитатора: учебно-методическое пособие* (Dimukhametov, R., Munarbaeva, B. (2014). *Socio-pedagogical facilitation as an innovative technology in education: development of a scientific-practical training course for a bachelor of pedagogy, a pedagogue-facilitator: a textbook*). Режим доступу: <http://elibr.cspu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/1135/%D0%94%D0%B8%D0%BC%D1%83%D1%85%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B2.%20%D0%A3%D1%87%D0%B5%D0%B1%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%B5.%20%D0%A1%D0%BE%D1%86.%D0%BF%D0%B5%D0%B4.%20%D1%84%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%86%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Закон України «Про вищу освіту» (2014). *Відомості Верховної Ради, № 37, 38 ст.* Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.
- Лушин, П. (2013). *Экологическая помощь личности в переходный период: экофасилитация*. Киев (Серія «Живая книга»; Т.2). (Lushin, P. (2013). *Environmental assistance to the individual in the transition period: ecofacilitation*. Kyiv (Series "Living Book"; Vol. 2).
- Овчарук, О., Синенко, В. та ін. (2004). *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. К.: «К.І.С.» (Ovcharuk, A., Synenko, V. et al. (2004). *Competence-based approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives*. К.: "K.I.S.").
- Смагін, І. (2017). Структура професійної компетентності педагога: нормативно-функціональний підхід. *Народна освіта, 3 (33)* (Smagin, I. I. (2017). The Structure of Professional Competence of the Teacher: a Normative-Functional Approach).

People's education, 3 (33). Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5001.

- Сорочан, Т., Данильєв, А., Дьяченко, Б., Рудіна, О. (2013). *Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті регіонального рівня (за матеріалами Луганського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти)*. Луганськ (Sorochan, T., Daniliev, A., Diachenko, B., Rudina, A. (2013). *Professional development of leaders and teachers of general education institutions in postgraduate pedagogical education at the regional level (based on materials from the Luhansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education)*. Luhansk). Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/26581/1/монографія_сорочан.pdf.
- Фісун, О. (2010). Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», Вип. 34* (Fisun, A. (2010). Pedagogical facilitation as a multi-valued phenomenon. *Collection of scientific works of the Kharkov National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. "Means of educational and research work", Issue 34*). Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_zntndr_2010_34_21.
- Фокша, О. М. (2019). *Педагогічні умови формування фасилітаційної компетентності майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Одеса (Foksha, O. *Pedagogical conditions of facilitation competence formation of future teachers of the Humanities in professional training* (PhD thesis). Odesa).
- Шахматова, О. (2006). Педагогическая фасилитация: особенности формирования и развития. *Научные исследования в образовании*, 3, 118-125 (Shakhmatova, O. (2006). Pedagogical facilitation: features of formation and development. *Scientific research in education*, 3, 118-125).
- Шевченко, К. (2014). Педагогічна фасилітація у контексті професійної компетентності вчителя. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*, Вип. 2.13, 258-263 (Shevchenko, K. (2014). Pedagogical facilitation in the context of teacher's professional competence. *Scientific bulletin of Mykolaiv National University named after V. A. Sukhomlynsky. Series: Psychological Sciences*, Issue 2.13, 258-263). Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2014_2.
- Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01)*. Retrieved from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)
- Rogers, C. (1968). *Freedom to learn: A view of what education might become*. Columbus, OH: Merrill.

РЕЗЮМЕ

Трофименко Алина. Фасилитационная компетентность как неотъемлемая составляющая профессиональной компетентности современного учителя.

В статье проанализированы подходы к определению сущности понятия «фасилитационная компетентность» в контексте неотъемлемой составляющей профессиональной компетентности современного учителя. Определены особенности применения ее ведущих механизмов и принципов в профессиональной деятельности педагога. Отмечена фасилитирующая позиция учителя, которая заключается в саморазвитии учащихся на основе учета собственных склонностей и стремлений. Указаны перспективы дальнейших научных исследований в данном

направлении, а именно обоснование научных подходов к формированию фасилитационной компетентности у будущих учителей естественных дисциплин.

Ключевые слова: фасилитация, педагогическая фасилитация, компетентность, профессиональная компетентность, фасилитационное взаимодействие, фасилитатор, фасилитирующая позиция, экофасилитация, фасилитационная компетентность.

SUMMARY

Trofimenko Alina. Facilitation competence as an integral part of the professional competence of a modern teacher.

The article analyzes the approaches to defining the essence of the concept of "facilitation competence" in the context of an integral component of the professional competence of a modern teacher. The features of the application of its leading mechanisms and principles in the professional activity of a teacher are determined. The facilitating position of the teacher is noted, which consists in the self-development of students based on taking into account their own inclinations and aspirations.

Research methods: to solve certain problems and achieve the goal, general scientific methods of scientific knowledge were used: theoretical, logical-system analysis, classification, analogy, induction, deduction, generalization of scientific-theoretical and practical data; comparison of the received data.

Based on the study, it was determined that facilitation competence is an integrative, dynamic complex of individual-personal and professional-activity characteristics of a teacher, characterized by the ability to create interaction with all participants in the educational process, taking into account the motivation for academic subjects. Based on the results of the analysis of the scientific works of scientists (E. Halitsan, T. Sorochan, O. Fisun), it is possible to concretize the concept of "facilitation" as a type of pedagogical interaction, which sets the main goal of the activity of creating favorable prerequisites for the realization of the internal forces of each individual, and also provides a conscious, intensive and productive development, self-development of its participants.

It was also found that for the teacher-facilitator there is a need to develop specific skills. First of all, this is the ability not only to listen carefully, but to hear what is said by each participant in the educational process. No less important is the ability to memorize and analyze situations in which interest in the material increases, and motivation to independently solve a certain problem increases. It is also necessary to learn to "feel" the team, that is, to model the structure of the lesson, taking into account the psychological state and behavior of applicants for education.

The prospects for further scientific research in this direction are indicated, namely the substantiation of scientific approaches to the formation of facilitation competence in future teachers of natural disciplines.

Key words: facilitation, pedagogical facilitation, competence, professional competence, facilitation interaction, facilitator, facilitating position, ecofacilitation, facilitation competence.